بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

هەرێمی کوردستانی عێراق
سەرۆکایەتی هەرێم
سەرۆک

بەناوی گەلەوە

بڕیار

ژمارە (١٤) ساڵی ٢٠٠٧

یاسای وەزارەتی کارو کاروباری کۆمەڵایەتی لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق

بـە پـێ ی ئـەو دەسـەڵاتەی لـە برگـەی (١) ی مـاددەی (١٠) ی (یاسـای سـەرۆکایەتی هـەرێمی کوردسـتان – عێـراق)ی ژمـارە (١)ی سـاڵی ٢٠٠٥ ی هـەموارکراو پێمـان دراوەو، بـە پاڵپـشتی ئـەو یاسـاکارییەی ئەنجومـەنی نیـشتمانی کوردسـتان – عێـراق کردویـەتی لـە دانیشتنی ژمارە (١٧) لە ١٥ / ٥ / ٢٠٠٧ بریارمان دا بە دەرکردنی:

یاسای ژمارە(١٢)ی ساڵی ٢٠٠٧

یاسای وەزارەتی کـارو کـاروبـاری کـۆمەڵایەتی لـە هەرێمی کوردستان ـ عێراق

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە، بۆ مەبەستی ئەم یاسایە ماناکانی بەرامبەریانە:

یەکەم: هەرێم : هەرێمی کوردستان– عێراق .

دووەم :وەزارەت : وەزارەتی کار وکاروباری کۆمەڵایەتی.

سێیەم: وەزیر : وەزیری کار وکاروباری کۆمەڵایەتی.

چوارەم: بریکاری وەزارەت : بریکاری وەزارەتی کار وکاروباری کۆمەڵایەتی.

پێنجەم: ئەنجومەن: ئەنجومەنی وەزارەتی کار وکاروباری کۆمەڵایەتی.

-کار وئەرکەکانی وەزارەت-

ماددەی دووەم:

وەزارەت ئەم کار و ئەرکانەی خوارەوە دەگرێتە ئەستۆ:

یەکەم: بەرجەستەکردنی بەها مرۆڤایەتی یەکانی کار و پشتگیریی و چاودێری کردنی بەو ناوەی کە کۆڵەکەیەکی بنەرەتی یە لە هێنانەدی ئەو راپەڕینەی کە هەرێم لە هەموو مەیدانەکان دا بە خۆیەوە دەبینێ.

ئـــەرشیفی رۆژنامەی وەقایعی کـــوردستان

دووەم: کارکردن لە پێناوی ئەوەی هەموو کرێکارەکان بیمی کۆمەڵایەتی بیانگرێتەوە و چاودێری کۆمەڵایەتی پێویست بۆ خۆیان وخێزانەکانیان دابین بکرێ.

www.mojkurdistan.com

سێیەم: فەراهەم کردنی دەرفەتی کاری هاوشان لە بەردەم هەر کەسێکی توانای هەبێ، بەو ناوەی کە کار ماف و ئەرکێکە پێویست دەکات بەشداریی لە بنیاتنانی کۆمەڵگا و پەرەپێدانی بکات وکار لە پێناوی چارەسەر کردنی دیاردەی بێ کاری بکات.

چوارەم: بڵاوکردنەوەی هوشیاریی پیشەیی بە جۆرێکی وا پاراستنی مرۆڤ و شوێنی کار و پاراستنی ئامێر دەستە بەربکات و سنوورێك بۆ ڕووداو و پێکاوەکانی کارکردن و نەخۆشی یەکانی پیشە دابنێ و بەشداریی لە ئامادەکردنی کادیری پیشەیی بە هاوئاهەنگی لەگەڵ وەزارەتە پەیوەندیدارەکان دا بکات.

پێنجەم: ئەو پەڕی بایەخ بدرێت بە پرۆسەی خۆپاراستن لە کەتنکردن وچاودێری ئەوخێزانانەش بکرێ کە کێشەی کۆمەڵایەتیان هەیە و دەستیان بگیرێ بە جۆرێك کە بکەونە بارێکی گونجاوی وا کە بتوانن بەهۆشیاری و دڵسۆزی بەشداریی لە بنیاتنانی کۆمەڵگا بکەن وکار لە پێناوی نەهێشتن وچارەسەرکردنی دیاردەی دەرۆزەکردن بکەن.

شەشەم: گەشە پێدانی کۆمەڵگا بەجۆرێکی وا کە بەشداری یەکی کاریگەر لە پرۆسەی گۆڕانکاری یە دیموکراتی یەکان دا بکەن و ڕێز لە مافەکانی مرۆڤ بگرن لە ڕێگەی گۆڕینی ئەو دیاردە کۆمەڵایەتییانەی کە ڕێگە لە پەرەسەندنی کۆمەڵگا دەگرن.

حەوتەم: شیاندنی منداڵ وخاوەن پێویستی یە تایبەتی یەکان لە رووی پەروەردەیی و پیشەیی و کۆمەڵایەتی یەوە، بە جۆرێکی وا کە بەشداریی کردنیان لە پرۆسەی گەشەسەندن وئاوەدان کردنەوە و نەهێشتنی کاریگەریی سایکۆلۆجی وکۆمەڵایەتی دابین بکات،کەرێ لەو بەشداربوونەیان دەگرن.

هەشتەم: گرنگی دان بە خێزانی قوربانییانی پرۆسەکانی ئەنفال وکیمیاباران ودابین کردنی چاودێری کۆمەڵایەتی وسایکۆلۆجی پێویست بۆیان، بە جۆرێکی وا کە گونجاو بێت لەگەڵ ئەو کارەساتانەی لەسەریان هاتووە وئەمەش بە هەماهەنگی کردن لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان دا دەبێ.

نۆیەم: شیاندنی هاووڵاتییان لە ڕووی پیشەیی وکۆمەڵایەتی لە ڕێگەی یارمەتیدانیان بۆ بەرپاکردنی پرۆژەی بەرهەمهێنی خێزانی یەوە.

دەیەم: کارکردن بۆ هوشیار کردنەوەی کۆمەڵگا و بڵاوکردنەوەی پرەنسیپ و بەهای باش لە ڕێگەی کردنەوەی خول وسەردانی مەیدانی بۆ خێزان بە بەشداریی کردنی هۆیە هەمە جۆرەکانی ڕاگەیاندن.

یازدەم: پێش کەش کردنی یارمەتی دارایی پێویست بۆ ئەو دەست کورت و هەژارانەی کە ناتوانن کاربکەن وسەرچاوەی دیکەی ژیانیشیان لە بەردەم دا نی یە.

دوازدەم:بەشداریی کردن لەسەر ئاستی عیراق ودەوڵەتان لەو چالاکیانەی کە پەیوەندییان بە تایبەتمەندیی یەکانی وەزارەتەوە هەیە.

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقایعی کوردستان
www.mojkurdistan.com

سێزدەم: مۆڵەت پێدانی تایبەتی بەکردنەوەی دایەنگە و دەزگای خێر خوازیی بە کەرتـە جیاوازەکـانی یـەوە وسەر پەرشتی کردنیان بە پێی هەڵو مەرجی تایبەت بەوانەوە.

چواردەم: گرنگی دانی پێویست بە نەوەی نوێ و وەگەڕ خستنی هەموو تواناکانیان بۆ خزمەت وگەشەپێدانی کۆمەڵگا، ئەمەش بە هەماهەنگی دەبێ لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان دا.

پازدەم: هەماهەنگی کردن لەگەڵ ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای شارستانی کە کاردەکەن بۆ بـەدیهێنانی هـەمان ئامانجەکانی وەزارەت لەگەڵ بەدووا دا چوونی چالاکی یەکانی .

شازدەم: گرنگی دان بە گیراوەکانی ناو دەزگاکانی چاکسازیی کۆمەڵایەتی ودابین کردنی پێویستی یەکانیان بۆیان بە جۆرێکی وا کە لەگەڵ پێوەرە دەوڵەتیەکان ومافی مرۆڤـ دا بگونجێ وکاریش بۆ شیاندنی بکرێ بۆ تێکەڵاوکردنەوەیان لەگەڵ کۆمەڵگا بە هاریکاری کردن لەگەڵ مەڵبەندە پەیوەندیدارەکان دا.

حەڤدەم: هاندانی باس ولێکۆڵینەوەی تایبەت لە بارەی دیاردە کۆمەڵایەتی یـە جیاجیاکـان لەگـەڵ لایـەنی پەیوەندیدار بدرێت.

هەژدەم: دابین کردنی ماڵی حەوانە بۆ ئەو ئافرەتانەی کە ئەمانی کۆمەڵایەتی و خێزانییان لەدەست داوە.

نۆزدەم: ڕێکخستنی پەیوەنـدیی لـە نێـوان کریکـار و خـاوەن کـار و کـارکردن لـە پێنـاوی پێـشنیازکردنی یاساکاریی پێویست بەوانەوە.

بیستەم: کارکردن لە پێناوی بنیاتنـانی پـرۆژەی وەبـەرهێنان بـۆ گەشـەپێدانی داهاتـەکانی وەزارەت و بـۆ دۆزینەوەی سەرچاوەی خودی بۆ دابین کردنی پارەی پرۆژەکان.

بیست ویەکەم: هەماهەنگی کردن لەگەڵ زانکۆکان ومەڵبەندەکانی تۆژینەوەی کۆمەڵایەتی بە جۆرێکی وا کە ئامانجەکانی وەزارەت بێنێتە دی.

بیست ودووەم: ڕێکخستنی بازاڕی کار بەجۆرێکی وا مـافی کریکـارە خـۆجیێ یـەکان دابـین بکـات وپێـشنیازی یاساکاری پێویست بکات بۆ ئەو مەبەستە.

-پێکهاتەکانی وەزارەت-

ماددەی سێیەم:

وەزارەت لەم پێکهاتانەی خوارەوە پێکدێ:-

یەکەم: وەزیر: سەرۆکی باڵای وەزارەتـە وبەرپرسـە لـە بـەڕێوەبردنی کارەکـانی وسەرپەرشـتی وچـاودێری کردنی چالاکی یەکانی و،لەوەوە ئەو بڕیار و فەرمان و ڕێنماییانە دەردەچـن کـە پەیوەنـدییان بـە ئەرکەکانی وەزارەت و پێکهاتەکانی و دەستەڵات و هەموو کاروبـارە هونـەری ودارایـی وکـارگێریی ورێکخستن بە پێ ی حوکمەکانی یاساوە هەیـە و بەرپرسـە بەرامبـەر ئەنجومـەنی وەزیـران بـەو ناوەی کە ئەندامێکی هاوکارە لەو ئەنجومەنەدا و بۆی هەیـە هەنـدێك لـە دەسـەڵاتەکانی بـدات بـە بریکاری وەزارەت یا بەڕێوەبەرە گشتیەکان یان هەر کەسێکی لەوەزارەتدا بە شیاوی دەزانێ.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقایعی کوردستان
www.mojkurdistan.com

دووەم: بریکاری وەزارەت: یارمەتی وەزیر دەدات لە ئاراستەکردنی کاروباری وەزارەت وسەرپەرشتی کردنی کارەکانی لە چوارچێوەی ئەو دەستەڵاتانەی کە لەلایەن وەزیرەوە پێی دەدرێ و دەبێ بڕوانامەی زانکۆی هەبێت.

سێیەم: نووسینگەی وەزیر: فەرمانبەرێك بەپلەی بەڕێوەبەر بەڕێوەی دەبات کە بڕوانامەی زانکۆی هەبێت و چەند فەرمانبەرێك یاریدەی دەدەن.

چوارەم:نووسینگەی بریکاری وەزارەت: فەرمانبەرێك بەپلەی بەڕێوەبەر بەڕێوەی دەبات کە بڕوانامەی زانکۆی هەبێت وچەند فەرمانبەرێك یاریدەی دەدەن.

پێنجەم: راوێژکاران: ژمارەیان لە چوار کەس زیاتر نابێ ودەبێ خاوەن بڕوانامەی زانکۆبن و خاوەن شارەزایی و کارامەیی بن.

شەشەم:پشکنێری گشتی: بەپلەی بەڕێوەبەری گشتی دەبێ وژمارەیەك لە فەرمانبەرانی خاوەن شارەزایی وپسپۆڕیی یاریدەی دەدەن وراستەوخۆ بە وەزیرەوە دەبەسترێتەوە فەرمانگەکانی چاودێری کۆمەلایەتی وتۆری پاراستنی کۆمەلایەتی وخانەکانی دەوڵەت وچاکسازیی کۆمەلایەتی دەپشکنێ.

حەوتەم:بەڕێوەبەرایەتی گشتی کاروباری کارگێڕیی ودارایی: بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات کە بڕوانامەی زانکۆی هەبێت وخاوەن شارەزایی وکارامەیی بێت.

هەشتەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی کار و بیمی کۆمەلایەتی:بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات کە بڕوانامەی زانکۆی هەبێت وخاوەن شارەزایی وکارامەیی بێت.

نۆیەم: بەڕێوەبەرایەتی یە گشتی یەکانی چاودێری وگەشەپێدانی کۆمەلایەتی لە پارێزگاکانی هەرێم دا: هەر یەك لەوانە بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات کە بڕوانامەی زانکۆی هەبێت وخاوەن شارەزایی وکارامەیی بێت.

دەیەم:بەڕێوەبەرایەتی گشتی چاکسازیی کۆمەلایەتی:فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی بەڕێوەی دەبات وئەمانەی پێوە دەلکێ:-

١- بەڕێوەبەرایەتی چاکسازیی گەوران لەهەر پارێزگایەك لە پارێزگاکانی هەرێم.

٢- بەڕێوەبەرایەتی چاکسازیی ژنان ومندالان لەهەر پارێزگایەك لە پارێزگاکانی هەرێم.

ماددەی چوارەم:

ئەنجومەنێك لە وەزارەتدا پێکدەهێنری بەناوی (ئەنجومەنی وەزارەتی کار وکاروباری کۆمەلایەتی) ولەمانە پێك دێ:

یەکەم: وەزیر: سەرۆکە.

دووەم: بریکاری وەزارەت: ئەندامە و لەکاتی ئامادە نەبوونی وەزیر سەرۆکایەتی کۆبوونەوەکانی ئەنجومەن دەکات.

سێیەم: بەڕێوەبەرە گشتییەکانی وەزارەت: ئەندامن.

ئـــەرشیفی رۆژنامەی وەقایعی کـــــــــوردستان
www.mojkurdistan.com

چوارەم: نوێنەرێك لە هەريەك لە وەزارەتەكانی دادو فێركردنی باڵا وتوێژينەوەی زانستی و پەروەردە و ماف مرۆڤــ و تەندروستی و رۆشنبيری كە پلەيان لە بەڕێوەبەری گشتی كەمتر نەبێ: ئەندامن.

پێنجەم: نوێنەرێك لە يەكێتی گشتی سەنديكاكانی كريكاران لە هەرێم : ئەندامە.

شەشەم: نوێنەرێك لە يەكێتی ژووره پيشەسازی وبازرگانی يەكان لە هەرێم: ئەندامە.

حەوتەم: نوێنەرێك لە يەكێتی يەكانی ئافرەتان وژنان لە هەرێم: ئەندامە.

هەشتەم: نوێنەرێك لە يەكێتی يەكانی كەم ئەندامان لە هەرێم : ئەندامە.

نۆيەم: سێ كەسی خاوەن شارەزايی وپسپۆڕی لە دەرەوە يـان لـە نـاوەوەی وەزارەت لەسـەر پێشنيازی وەزير : ئەندامن

ماددەی پێنجەم:

ئەنجومەن هەر سێ مانگ جاريك بەلانی كەم كۆدەبێتەوە ووەزير بۆی هەيە داوای كۆبوونەوەی نـا ئاسـايی لە كاتی پێويست دا بكات.

ماددەی شەشەم:

ئەنجومەن ئەم دەستەڵاتانەی خوارەوەی دەبێ:

يەكــەم: نەخشەكێـشانی سياسـيەتی گـشتی وەزارەت ودەرخـستنی ئامانجـەكانی لەبـەر رۆشـنايی حوكمەكانی ئەم ياسايە ودەسنيشان كردنی بنەمای كـارگێڕی وهونـەريی وئـابووری ودارايـی وا كە بەلايەوە پەيڕەو كردنی لە وەزارەت دا خزمەتی بەديهێنانی ئامانجەكانی دەكات.

دووەم: وتووێژكردن لەسەر پلانی بەرايی كورت ومام ناوەنديی و درێژ خايەن كە فەرمانگەكانی وەزارەت ئامادەی دەكەن لەگەڵ دەربڕينی بيروڕا بەرامبەريان و پێش كەش كردنـی راسـپاردەی گونجـاو لەبارەيانەوە.

سێيەم: پێشنيازكردنی رێكخستنی وەبەرهێنانی سـەرمايەی زێـدەی فەرمانگـەكانی سـەر بـە وەزارەت ، لەگەڵ دەرخستنی رووەكـانی وەبـەرهێنان بـە پـێ ی پێويـستی يـەكانی بەرژەوەنـديی گـشتی وياسا كار پێكراوەكان ورێنمايی يە دارايی يەكان.

چـوارەم: چـاودێری كردنـی جـێ بـەجێ كردنـی پلانـەكان بـە شـێوەيەكی دەوری ودەربـڕينی تێبـينی وراسپاردە لە بارەيانەوە.

پێنجەم: لێكۆڵينەوە لە پرۆژەكانی ئەو ياسايانەی كە وەزارەت دەيەوێ پێشنيازيان بكات.

شەشەم: وتووێژكردن لەسەر راپۆرتی گشتی خولی لە بارەی ئـەو كارانـەی وەزارەت، كـە فەرمانگـەكانی پـلان و بەدواداچـوون ئامـادەی دەكـەن لەگـەڵ دەربـڕينی تێبـينی وپـێش كـەش كردنـی راسپاردەكان لە بارەيانەوە.

حەوتــەم: لێكۆڵينـەوە لـە هـەموو ئەوانـەی كـە وەزير دەيان خاتـە بـەردەم لەگـەڵ دەربـڕينی بيروڕا لەبارەيانەوە وپێش كەش كردنی پێشنياز وراسپاردەی گونجاو.

ئـــەرشيفی رۆژنامەی وەقايعی كـــوردستان
www.mojkurdistan.com

ماددەی حەوتەم:

یەکەم: ئەرك و تایبەت مەندی یەكانی پێكهاتەكانی وەزارەت بە پێڕە و دەسنیشان دەكرێن.

دووەم: وەزیــر بــۆی هەیــە بــە پــیّ ی پێویــستی كــاری وەزارەت بەرێوەبەرایــەتی ومەڵبەنــدی لێكۆڵینــەوە وبــاس وبــەش وهۆبــەكان لــە نــویّ دابمــەزرێنیّ یــان لێكیــان بــدات یــاخود هەڵیان وەشێنێتەوە ئەگەر پێویستی كرد.

سێیەم: وەزیر بۆی هەیە رێنمایی پێویست بۆ ئاسانكاری جیّ بەجیّ كردنی حوكمەكانی ئەم یاسایە دەربچوێنیّ.

ماددەی هەشتەم:

كار بەهیچ دەقێكی یاسایی یا بریارێك ناكریّ گەر لــەگەڵ حوكمــەكــانی ئــەم یــاســایــە نــاكۆك بێت.

ماددەی نۆیەم:

پێویستە لەسەرئەنجومەنی وەزیران ولایەنە پەیوەندیدارەكان حوكمەكانی ئــەم یـــاسایە جیّ بەجیّ بكەن.

ماددەی دەیەم:

یاســای ژمــارە(٣٤)ی ســاڵی ٢٠٠٤ی وەزارەتــی كــار وكاروبــاری كۆمەلایــەتی هــەرێمی كوردســتان هەڵدەوەشێتەوە.

ماددەی یازدەم:

ئەم یاسایە لە رۆژی دەرچوونی یەوە جیّ بەجیّ دەكریّ و لە رۆژنامەی فەرمی (وەقـائیعی كوردسـتان) دا بلاّودەكرێتەوە.

مسعود بارزانی
سەرۆكی هەرێمی كوردستان-عیراق

هــەولــێر
٣/ جۆزەردان/٢٧٠٧ی كوردی
٢٤ / ایار / ٢٠٠٧ زاینی
٧ / جماد الاول / ١٤٢٨ كۆچی

ئــەرشیفی رۆژنامەی وەقایعی كــــــوردستان
www.mojkurdistan.com

- هۆیە پێویستی یەکانی دەرچوواندنی ئەم یاسایە -

لە پێناوی بەدی هێنانی ئەو پەرەسەندن و گۆڕانکاری یە کۆمەڵایەتییانەی کە لە کوردستانی عیراق دا لەسایەی سیستەمی فیدرالی روویان داوە و بۆ ڕۆیشتن لەگەڵ ئەو پەرەسەندنەی کە لەو بوارەدا هاتۆتەدی وبۆ گونجان لەگەڵ ئەو گۆڕانکارییانەی کە لە باری کارکردن و بەرزبوونەوەی ئاستی تەکنیکی و ڕۆشنبیریی و ئابووری چینی کریکاران لە هەرێم دا روویان داوە. هەروەها لە پێناوی پێویستی فراوان کردن و پەرەپێدانی خزمەت گوزاری یە کۆمەڵایەتی یەکان و پتەوکردنی چالاکی یە پەیوەندیدارەکان بە سیاسەتە کۆمەڵایەتی یەکان وچەسپاندنی چەمکەکانی دیموکراتییەت و مافەکانی مرۆڤ ودانانی رادەیەك بۆ دیاردەی هەژاری وبێ کاری وگەشە پێکردنی داهاتی مرۆڤایەتی و دابین کردنی مافی خاوەن پێویستی یەکان، ئەم یاسایە دەرچووێنرا.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقایعی کوردستان
www.mojkurdistan.com